

Cristinel MUNTEANU

Despre expresia *cai verzi pe pereți* (o încercare etimologică)

Motto: *Floare verde de albastru /
Mă doare un cal măiastru* (Nichita Stănescu).

1. Mai întâi, cu privire la forma frazeologismului, semnalăm înregistrarea oarecum greșită, după părerea noastră, în unele dicționare a expresiei în cauză. De pildă, la Tiktin o descoperim în varianta „*a spune, a făgădui* etc. *cai (verzi) pe păreți* ungläubliche Dinge, Wunderdinge erzählen, goldene Berge versprechen etc.”¹, care apelează, pentru ilustrare, la citate din Iacob Negruzzi, Ion Ghica și Vasile Alecsandri. La ultimii doi scriitori, sintagma *cai verzi pe pereți* apare fără determinantul *verde*, ceea ce explică paranteza lui Tiktin. Probabil că lexicograful german a avut în vedere cele mai frecvente variante sub care a întâlnit expresia, dar chiar el notează, puțin mai departe, enunțul paremiologic „Cal verde și Grec (Armean, Sârb) cuminte (nu s-a văzut)”², deci nu avea sens să pună în paranteză adj. *verde*. Lazăr Șăineanu înregistrează doar structura nominală „*cai verzi (pe pereți)*, născociri mincinoase”, plasând însă judicios adăugarea *pe pereți* în paranteză.

1.1. Din perspectiva identificării tiparului original, ni se pare firesc modul în care expresia este consemnată în MDA (vol. I, p. 358):

„(A *visa* sau a *vedea*, a *spune*) *cai verzi* (*pe pereți*) – (A-și închipui sau a *spune*) lucruri imposibile, de necrezut”. Fiind vorba de o imagine vizuală, forma inițială trebuie să fi inclus fie verbul a *vedea*, fie verbele a *visa* sau a(-și) *închipui*. Apoi, cu timpul, se va fi întrebuițat și a *spune* ~ sau chiar a *îndruga cai verzi pe pereți* (prin contaminare, pesemne, cu a *îndruga verzi și uscate*, după cum remarcă St. Dumistrăcel).

1.2. Forma de bază de la care pornește St. Dumistrăcel, și sub care înregistrează expresia în dicționarul său³, este a *umbla după cai verzi pe pereți*. În opinia noastră, și aici avem de-a face cu o contaminare: poate fi invocat frazeologismul a *umbla după potcoave de cai morți* sau, mai degrabă, a *umbla după cai morți pentru a le lua potcoavele*, cu semnificație asemănătoare, ce se va fi născut în împrejurarea în care, fierul fiind scump pe vremuri, o astfel de activitate (de „colectare a fierului vechi”, cum am zice astăzi) nu era lipsită de sens, însă era reprobabilă în ochii comunității rurale (care, *in genere*, nu era de acord nici cu „prelevarea” pieilor de la caii morți⁴). Avem unele rezerve în ceea ce privește ilustrarea variantei a *umbla după cai verzi pe pereți* doar prin citate din Rebreanu și Alecsandri. După cum am dovedit în alt loc (și chiar pe inventarul frazeologic din romanul *Ion*)⁵, Rebreanu nu utilizează unitățile frazeologice adecvat, iar Alecsandri este un spirit ludic, care nu ezită să modifice sau să resemantizeze expresiile românești (sau să le scoată în evidență idiomaticitatea, traducându-le *ad litteram* în franceză – bineînțeles, prin intermediul Chiriței)⁶.

1.3. Ulterioară trebuie să fi fost adăugarea complementului circumstanțial de loc *pe pereți*, modificare explicabilă prin necesitățile de rimă și / sau ritm care caracterizează foarte multe dintre expresiile și proverbele noastre (dar nu numai ale noastre – fenomenul se întâlnește și în alte culturi). Ioana Vintilă (într-un studiu din 1963) a dovedit cu suficiente exemple cât de frecvent este procedeul rimării în frazeologie și paremiologie și cum transformă acesta forma cuvintelor de dragul apropierei fonetice⁷ (de pildă, a *fi slugă la dârlugă* [în loc de *dârloagă* ‘mârtoagă’], *București, București, punga scuturești*) sau chiar a formulelor consacrate: *vrei, nu vrei, bea, Grigore, aghiazmă* devine *vrei, nu vrei, bea aghiazmă, Andrei*.

Foarte prezentă este, în astfel de cazuri, rima imperfectă sau asonantă, un motiv în plus pentru luarea în considerație a soluției lui Stelian Du-

mistrăcel, după care, în registrul vorbirii populare (sau, măcar, regionale), sintagma ar fi sunat în felul următor: „cai ver**dz** pe pereț [sic!]”. Asupra acestei adăugiri vom mai reveni; până atunci, amintim și expresiile imaginare *a scrie / a spune musca pe perete* ‘a spune lucruri fantastice, de necrezut’ și *de când se scria musca pe perete* ‘de demult, niciodată’ (cf. MDA, s.v. *muscă*), la P. Ispirescu găsindu-se, de fapt, într-un enunț bimembru versificat, cu rimă imperfectă: „De când se scria musca pe părete / Mai mincinos cine nu crede” (la începutul basmului *Tinerete fără bătrânețe...*). În orice caz, nu este acceptabilă ideea ce merge în sens invers, și anume că adj. *verzi* a fost adăugat pentru a rima cu *pereți* (cum lasă să se înțeleagă Tiktin).

2. Din perspectiva formei, considerăm că lucrurile sunt destul de clare. Ceea ce interesează cu adevărat în discuție este sintagma (respectiv noțiunea de) «cal verde». Chiar și în eventualitatea în care structura respectivă provine dintr-un enunț paremiologic de tipul: *Cine-a mai văzut cal verde și grec / sârb / armean cuminte?*, nu ajungem prea departe, de vreme ce, pentru întărire sau exagerare, o noțiune absurdă este dublată de o alta asemănătoare, dar a cărei valabilitate poate fi confirmată (sau nu) în planul competenței elocutionale (sau al cunoașterii „lucrurilor”). Pe un tipar identic și cu același sens, am întâlnit formularea (în zona natală a Tecuciului) *Ai (mai) văzut drac mort și rață înecată?*

2.1. Fără îndoială, Stelian Dumistrăcel are dreptate atunci când plasează în imaginar ivirea acestei formule. În ultimă instanță, așa este. Dar despre care imaginar este vorba? Al românilor? Al altor popoare? „Într-adevăr [spune Coșeriu], cunoașterea lingvistică este de multe ori o *cunoaștere metaforică*, o cunoaștere prin *imagini*, care, de altfel, se orientează atât de des în aceeași direcție, încât ne face să ne gândim în mod serios la o anumită unitate universală a imaginației umane, dincolo de diferențele lingvistice, etnice sau culturale”⁸. Însă, conform afirmațiilor aceluiași savant, prin poligeneză (sau universalii frazeologice) nu rezolvăm o problemă de etimologie.

2.2. Pentru moment, se conturează două posibilități de a stabili originea sintagmei *cal verde* (și nu a expresiei în întregul ei, românească, pe cât se pare); la rândul lor, acestea se pot desface în alte ipoteze de lucru: *cal verde* este fie a) creație internă, fie b) împrumut sau calc.

2.2.1. Nimic nu ne împiedică să admitem că românii ar fi putut crea o atare expresie. După Coșeriu, dacă „absurdul poate fi gândit [atunci poate fi] și exprimat”⁹ (sau „lo absurdo es pensable y, por tanto, se puede expresar”¹⁰). Ca *logos semantikós* (în termenii lui Aristotel), limbajul poate exprima și ceea ce nu există. Este și cazul *icrelor verzi* din expresia *a umbla după icre verzi* (amintită de St. Dumistrăcel) sau al *stelelor verzi* (din consecutiva [*îți dau una*] *de vezi stele verzi*). În principiu, orice limbă ar trebui să aibă mijloacele pentru a desemna ideea de «cal verde». Pe de altă parte, e greu de crezut că la români expresia a luat naștere de la reprezentările picturale ale unor cai verzi pe pereții bisericilor sau ai unor peșteri (explicații plauzibile la alte popoare).

2.2.2. În ceea ce privește ipoteza creației „externe” ce ne-a parvenit prin calc sau împrumut, aici trebuie făcută o distincție între α) *influența pur lingvistică* – în cazuri de bilingvism / interferență lingvistică, situație în care sintagma deja fixă *cal verde* ar fi putut proveni din limbile învecinate (prin simpla conversație), și β) *influența lingvistică prin intermediul culturii*¹¹. În acest al doilea caz, ar trebui să avem în vedere iarăși o distincție, căci sintagma ne putea veni pe β_1) *filieră religioasă* (deci, din sursă cultă, mai exact din Biblie) sau pe β_2) *filieră folclorică* (prin circulația basmelor străine, bunăoară).

2.2.2.1. Evident că, pentru toate acestea, ipotezele ar trebui verificate. Deocamdată, semnalăm faptul că, discutând expresia în cauză (pe care o ilustrează cu citate din I. Creangă, I.L. Caragiale și I. Ghica), Grigore Brâncuș precizează că izolarea *cal verde* (= lucru imposibil) „are un corespondent identic în albaneză: *kalë jeshil* «cal verde» (adică ceva inexistent, imposibil): *Ti do kalë jeshil* «Vrei cal verde»”¹². În același timp, lingvistul bucureștean trimite și spre sintagma gr. *πράσινα άλογα*, înregistrată de P. Papahagi și de Eq. Çabej – acesta din urmă arătând că expresia se întâlnește și în poveștile albaneze și grecești. De altfel, un cal verde este descoperit și de L. Șăineanu (într-un basm [neo]grecesc, *Fratele cel mic*): „Un cal verde din grajdul zmeului îl aduse jos de pe munte”¹³.

2.2.2.2. O ipoteză care nu a fost luată în calcul până acum, din câte știm, este posibilă înrăurire biblică, atât de puternică în foarte multe privințe¹⁴. În Biblie apare, într-adevăr, un *cal verde* (*ἵππος χλωρός*), într-un text deosebit de influent, *Apocalipsa lui Ioan*, în versetele ce descriu

cei patru cavaleri apocaliptici. Cel de-al patrulea călăreț este însăși Moartea, ce vine pe un cal verde: „καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ ὄνομα αὐτῷ [ὁ] Θάνατος, καὶ ὁ ἄδης ἠκολούθει μετ' αὐτοῦ” (Apocalipsa, 6: 8).

Nu am identificat însă până acum în nicio versiune românească¹⁵ traducerea îmbinării de cuvinte ἵππος χλωρός prin *cal verde*. În tălmăcirile românești, s-a preferat, cel mai adesea, echivalarea prin *cal galben* (eventual cu variantele *cal galbin / galbân*), probabil sub influența versiunii latinești (*Vulgata*), unde apare *equus pallidus*. Așa este transpus în toate versiunile consultate (care ne interesează doar până spre mijlocul secolului al XIX-lea, din motive lesne de înțeles): NT de la Bălgrad (1648), *Biblia* lui Șerban (1688), *Biblia* lui Micu (1795), *Biblia* de la 1819, Filotei 1854, Șaguna 1856-1858. De abia în versiunile lui Gala Galaction găsim transpunerea prin *cal galben-vânăț*, care, cu excepția traducerii Cornilescu (1926), se menține și în versiunile ulterioare. În tălmăcirea lui Valeriu Anania (din 2001) aflăm un *cal șarg*, cu explicația din notă: „Gălbui; verde-palid, simbol al molimei și al morții”. Ca fapt divers totuși remarcăm că într-un NT catolic, tradus de Emil Pascal și tipărit la Paris în 1992, descoperim *cal verziu*.

Cu toate acestea, influența textului biblic, chiar indirectă, nu trebuie neglijată, de vreme ce, în diferite versiuni apărute în alte limbi, ἵππος χλωρός este tradus prin: sp. *caballo verde* (de pildă, în *Sagradas Escrituras* – 1569), it. *cavallo verde / verdastro, cheval vert*, engl. *pale green horse* etc. Reprezentarea unui cal verde ivit dintr-o sursă religioasă putea impresiona imaginarul colectiv în zonele în care astfel de traduceri au existat. Motivul «calului verde» ar fi putut migra apoi și în alte arii¹⁶. Este posibil, așadar, să avem de-a face, și în acest caz, cu interferențe, o explicație prin etimologie multiplă fiind convenabilă și chiar dezirabilă.

3. În linii mari, cele de mai sus au fost susținute în 2009 ca parte dintr-un material mai amplu, pe care l-am publicat în același an sub titlul *Expresii idiomatice românești referitoare la regnul animal. Precizări etimologice*¹⁷. Față de cele spuse atunci, simțim nevoia unor completări.

3.1. Într-un articol (*Paștele cailor verzi*) din toamna lui 2010, Rodica Zafiu (care nu avea cunoștință și de textul nostru) amintește de expli-

cația dată de St. Dumistrăcel (la care subscrie): „Așadar, e posibil ca imaginea *cailor verzi* să fie împrumutată; plasarea lor *pe pereți* este însă o contribuție românească, produsă (cum observa profesorul Stelian Dumistrăcel, în dicționarul său *Pînă-n pînzele albe: expresii românești*) prin joc de cuvinte, prin amplificarea expresiei ca formulă ritmată și cu asonanță”¹⁸. De asemenea, lingvista bucureșteană menționează (tot după Grigore Brâncuș, vezi *supra*, 2.2.2.1.) sintagmele similare din albaneză și neogreacă. În plus, pentru expr. ngr. *prásina áloga* ‘cai verzi’, Rodica Zafiu precizează că „unele ipoteze explică formula grecească printr-o etimologie populară sau un joc de cuvinte (bazat pe apropierea între *álogo* ‘cal’ și familia [lui?] *aloghistós* ‘absurd’); mai probabil ar fi ca asemănarea să nu fi fost cauza inițială, ci doar un factor de menținere în circulație al formulei”¹⁹.

3.2. În același articol, Rodica Zafiu apreciază că „plasarea [*cailor verzi*] *pe pereți* conferă vedeniilor o anume consistență”. Am zice că este mai mult decât atât: plasarea respectivă conferă produsului imaginar o anumită *realitate*. Dacă – așa cum spunea și Coșeriu (vezi *supra*, 2.2.1.) – absurdul poate fi gândit (sau visat), atunci el poate fi și reprezentat, inclusiv într-o manieră plastică, picturală. Pereții și culorile (ca materie) au rolul de a face ca o formă de conștiință să devină intersubiectivă, să fie cunoscută / văzută și de alții. În consecință, expresia noastră, în varianta *a umbla după cai verzi pe pereți* (așa cum este consemnată de St. Dumistrăcel), nu mai denotă o acțiune cu totul absurdă. Chiar dacă în experiența noastră extralingvistică nu avem de-a face, în mod normal, cu niște cai verzi, aceștia pot fi totuși întâlniți (și, ca atare, denumiți). Aici Coșeriu dă exemplul *cailor pictați*, care sunt cât se poate de reali: cailii lui Paul Gauguin sunt *cai verzi*, iar cei ai lui Franz Marc – *cai albaștri*²⁰. Cailii reprezentați grafic sunt și ei reali, doar că – spre deosebire de cei pe care îi aflăm în natură – au o altă existență (adică o altă „rațiune de a fi”), după cum ne învață Aristotel (în *Parva naturalia*, 2, 450 b)²¹.

3.3. Interesantă ni se pare contaminarea *a îndruga cai verzi pe pereți* (vezi *supra*, 1.1.), pe care profesorul Dumistrăcel a identificat-o într-o culegere de basme populare, *Îngerul românului* (1913), alcătuită de C. Rădulescu-Codin. Frazеologismul *a îndruga verzi și uscate* semnifică (după DEX) ‘a înșira, a spune fleacuri, minciuni, vrute și nevrute’; mai rar, înseamnă și ‘a face ceva în pripă; a înjgheba’. Nu este greu de

văzut cum a apărut o asemenea interferență (*a îndruga verzi și uscate* + *a spune cai verzi pe pereți*), de vreme ce ambele expresii se referă și la ‘născociri, minciuni’. Partea comună o constituie adj. *verzi*, care însă semnifică altceva în cadrul fiecăruia dintre cele două frazeologisme amintite (*verde*, opus lui *uscat*, respectiv *verde*, doar în calitate de ‘culoare’). Cine cunoaște etapele vechiului și complicatului proces de prelucrare a cânepii nu întâmpina nicio dificultate în a descoperi cum s-a ivit expresia *a îndruga verzi și uscate* cu sensul actual. Verbul *a îndruga* înseamnă (tot după DEX) ‘a toarce lână sau cânepă în fire groase și puțin răsucite, necesare pentru anumite țesături’. Tortul de câlți de cânepă obținut prin îndrugare era destinat pânzei pentru saci sau unor piese folosite la paturile de dormit, deci nimic de soi din punct de vedere textil. Deja numai *a îndruga* putea să desemneze ‘a vorbi fără șir, fără noimă’ (vezi și întrebarea curentă *Ce tot îndrugi acolo?*, cu care sunt interpelate persoanele care vorbesc incoerent). Se știe că, pentru a o toarce, cânepa trebuia să fie complet uscată; or, a amesteca fire verzi și uscate în timpul procesului (tehnologic) al îndrugării echivalează cu a face o treabă de mântuială (de aici și sensul rar al expresiei în cauză: ‘a face ceva în pripă’)²². Un astfel de produs nu putea fi trainic / de încredere; și la fel trecea în ochii comunității, prin transfer metaforic, discursul „dezlânat” al cuiva. Nu ne miră deloc un asemenea mod de a privi lucrurile. Aceeași optică este ilustrată de însăși etimologia cuvântului *text* (< lat. *textus* ‘țesătură’ < *texo*, -ere ‘a țese’). Pentru a fi credibil ori coerent sau apreciat, textul trebuie să fie o „țesătură” bine legată.

Note

¹ H. Tiktin, *Dicționar Român-German*, vol. I (A-C) [ediție anastatică, după ediția din 1903], Editura Paideia, București, 1998, p. 258-259.

² Vezi și formula interogativă *Cal verde și arman cuminte ai mai văzut?* (în Elena Niculiță-Voronca, *Datinile și credințele poporului român adunate și așezate în ordine mitologică*, vol. II, Editura Polirom, Iași, 1998, p. 153).

³ Vezi Stelian Dumistrăcel, *Până-n pânzele albe*. [Dicționar de] *Expresii românești. Biografii – motivații* (ediția a II-a, revăzută și augmentată), Editura Institutul European, Iași, 2001, p. 68-70.

⁴ Vezi, pentru aceasta, Cristinel Munteanu, *Oameni și cai (de la Marin Preda citire)*, în „Limba română” (Chișinău), anul XVII, nr. 10-12, 2007, p. 52-59.

⁵ Vezi Cristinel Munteanu, *Tehnica utilizării frazeologismelor expresive*, în „Limba română” (Chișinău), anul XVI, nr. 7-9, 2006, p. 150-158.

⁶ Cf. Cristinel Munteanu, *Sinonimia frazeologică în limba română din perspectiva lingvisticii integrale*, Editura Independența Economică, Pitești, 2007, p. 199-200.

⁷ Ioana Vintilă, *Observații asupra expresiilor rimate*, în „Limba română” (București), 1963 (XII), nr. 2, p. 171-176.

⁸ Eugeniu Coșeriu, *Creația metaforică în limbaj*, în Eugeniu Coșeriu, *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală* (Antologie, argument și note de Dorel Finaru), Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2009, p. 179.

⁹ Eugeniu Coșeriu, *Logica limbajului și logica gramaticii*, în E. Coșeriu, *Omul și limbajul său...*, p. 275.

¹⁰ Eugenio Coseriu, *Competencia lingüística. Elementos de la teoría del hablar*, Editorial Gredos, Madrid, 1992, p. 145.

¹¹ Desigur că, la rigoare, și influența „pur lingvistică” este tot una „culturală”, de vreme ce limbajul însuși este o formă a culturii (așa cum, de altfel, sunt și religia, laolaltă cu mitologia, și arta, adică – în acest caz – literatura, fie ea populară ori nu), însă aici am dorit să facem o distincție netă între împrumutul unei unități frazeologice și împrumutul unui motiv (religios, mitologic, folcloric etc.).

¹² Grigore Brâncuș, *Istoria cuvintelor*, Editura Fundației „România de Măine”, București, 2004, p. 49-50.

¹³ Lazăr Șăineanu, *Basmele române: în comparațiune cu legendele antice clasice și în legătură cu basmele popoarelor învecinate și ale tuturor popoarelor romanice* (Ediție îngrijită de Ruxandra Niculescu, Prefață de Ovidiu Birlea), Editura Minerva, București, 1978, p. 360.

¹⁴ Pentru limba română, mai ales pentru calcuri, o demonstrează, în special, cartea de referință a lui Eugen Munteanu, *Lexicologie biblică românească*, Editura Humanitas, București, 2008.

¹⁵ Îi mulțumim și aici Profesorului Eugen Munteanu de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași pentru amabilitatea cu care a răspuns solicitării noastre de a ne furniza toate contextele (care ne interesau) din versiunile românești ale Bibliei, de la primele traduceri până la edițiile actuale.

¹⁶ Pentru o analiză aprofundată, din perspectiva istoriei religiilor, a culorii cailor biblici din *Apocalipsă* (puși în corespondență și cu caii din cap. *Zaharia*), vezi

Pierre Sauzeau & André Sauzeau, *Les chevaux colorés de l'«Apocalypse»*, în „Revue de l'histoire des religions”, 1995, vol. 212, nr. 3, p. 259-298 și idem, *Les chevaux colorés de l'«Apocalypse»*. II: *Commentaires, iconographie et légendes de l'Antiquité au Moyen Age*, în „Revue de l'histoire des religions”, 1995, vol. 212, nr. 4, p. 379-396. Specialiștii francezi s-au ocupat și de reprezentările cailor apocaliptici în iconografie – un argument în plus pentru identificarea eventualilor cai verzi pe... pereții bisericilor.

¹⁷ Vezi Cristinel Munteanu, *Expresii idiomatice românești referitoare la regnul animal. Precizări etimologice*, în „Analele Universității «Dunărea de Jos» din Galați”, fascicula XXIV, an. 2, nr. 1 [Actele conferinței internaționale *Lexic comun / Lexic specializat*, ediția a II-a, Galați, 17-18 septembrie 2009, coord. Doina Marta Bejan, Oana Cenac], Editura Europlus, 2009, p. 280-290.

¹⁸ Rodica Zafiu, *Paștele cailor verzi*, în „Dilema veche”, nr. 346, 30 sept. – 6 oct. 2010, p. 7.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ În legătură cu unele aspecte legate de lexică sa, E. Coșeriu se referă de mai multe ori la problema «cailor verzi». Iată două contexte grăitoare: „Por otra parte, las sintagmas como *caballo verde*, *caballo azzurro* son, probablemente, menos frecuentes que *caballo blanco* (*sauro*, *bigio*, *leardo*, etc.), ya que en nuestra experiencia extralingüística no encontramos normalmente caballos verdes y azules. Pero si se conocen tales caballos, por ejemplo, caballos pintados (que son reales por lo menos en la misma medida en la que lo son los caballos que se pueden cabalgar), no hay ninguna dificultad en llamarlos, precisamente, *cavalli verdi* y *cavalli azzurri*.” (E. Coseriu, *Las solidaridades léxicas* [1967], în Eugenio Coseriu, *Principios de semántica estructural*, Editorial Gredos, Madrid, 1977, p. 160); „Seguramente, hablamos raras veces de *caballos verdes* o *azules*, porque no conocemos tales caballos en la realidad extralingüística. Ahora bien, desde el punto de vista de la lengua las expresiones *caballo verde* y *caballo azul* no son en absoluto desviaciones. Las utilizamos sin más, cuando se crean caballos así – por ejemplo en la pintura –. Los caballos de Paul Gauguin son, naturalmente, *caballos verdes*, y los caballos de Franz Marc son *caballos azules*. No tenemos dificultad alguna en utilizar tales expresiones.” (Eugenio Coseriu, *Competencia lingüística. Elementos de la teoría del hablar*, Editorial Gredos, Madrid, 1992, p. 242).

²¹ Iată cuvintele lui Aristotel: „Dar, așa cum animalul zugrăvit într-un tablou este și animal și imagine, ambele constituind o unitate și un același lucru, deși existența celor două nu e aceeași, astfel că-l putem considera sau ca animal sau ca imagine, la fel trebuie să presupunem că și imaginea din noi este în sine imagine, dar în același timp și o reprezentare a altui lucru. În ea însăși este o viziune sau imagine, dar întrucât se referă la altceva, este ca o icoană sau un act de amintire.” (Aristotel, *Parva naturalia. Scurte tratate de științe naturale*, traducere de Șerban Mironescu și Constantin Noica, Editura Științifică, București, 1972, p. 52).

²² Mai poate fi sugerată o explicație (deși nu-i la fel de convingătoare). Când se culegea cânepa (pe la sfârșitul lunii iulie), erau alese, mai întâi, firele cu flori (mai prețuite), cele cu semințe urmând a fi treierate. După treierat, firele cu semințe erau și ele prelucrate într-o manieră asemănătoare, doar că (amănunt demn de reținut!) acestea erau mai groase și mai *verzi* decât cele cu flori.